

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/203177,Malgorzata-Misiak-Wolnosc-wedlug-bohaterow-prozy-Sergiusza-Piaseckiego.html>
01.03.2026, 13:59

Małgorzata Misiak: Wolność według bohaterów prozy Sergiusza Piaseckiego

Piasecki charakteryzował swoich bohaterów jako „ludzi żyjących w ciągłej atmosferze ryzyka na granicy utraty wolności i życia”. Zestawienie życia i wolności nie jest przypadkowe.

03.07.2024

Wartość, „to wszystko, co uchodzi za ważne i cenne dla jednostki i społeczeństwa oraz jest godne pożądania, co łączy się z pozytywnymi przeżyciami i stanowi jednocześnie cel dążeń ludzkich”

– pisał Mieczysław Łobodzki w artykule *Pedagogika wobec wartości*. Pytanie o wartości należy do zbioru pytań podstawowych, jeśli chce się zrozumieć czyjeś zachowanie, postawy i wybory. Wartość jest „cenna, ważna, trwała, jest drogowskazem”.

Wolność i życie w *Trylogii Złodziejskiej*

Swoje wartości niewątpliwie miało również środowisko przestępcze sportretowane przez Sergiusza Piaseckiego w *Trylogii złodziejskiej*, która obejmuje trzy części: *Jabłuszko*, *Spojrzę ja w okno* i *Nikt nie da nam zbawienia*. Choć dotyczą one wydarzeń dziejących się „od wczesnej wiosny 1918 roku po koniec lata 1919”, to powstawały już w okresie II wojny światowej. Główny bohater cyklu, Aleksander Baran, „słynny na bruku wileńskim złodziej klawisznik” pewnego dnia musiał uciekać z Wilna, znalazł się następnie w Mińsku Litewskim, gdzie niby prowadził warsztat szewski „Warszawianka” przy ulicy Zacharzewskiej 157, a w rzeczywistości dalej trudnił się złodziejstwem, a nawet wprowadzał w fach sąsiada Jasia. Piasecki charakteryzował swoich bohaterów jako

„ludzi żyjących w ciągłej atmosferze ryzyka na granicy utraty wolności i życia”.

Zestawienie życia i wolności nie jest przypadkowe. Bohaterowie Piaseckiego ryzykują utratą własnej wolności i własnego życia. Nie można utracić cudzej wolności i cudzego życia. Cudzą wolność można zabrać, odebrać, ograniczyć, krępować, przywracać, można nią obdarzać, można ją komuś podarować, można na wolność kogoś wypuścić. Z kolei cudze życie można narażać, można komuś je odebrać, pozbawić go albo mu je darować, można na nie nastawać. Słowo „życie” pochodzi od czasownika „żyć”, oznaczającego po pierwsze „być żywym, istnieć”, po drugie: „wieść życie, pędzić żywot”. Czyli życie – etymologicznie – jest istnieniem albo funkcjonowaniem.

A czym było życie, jak było pojmowane przez członków środowiska zawodowego bohaterów *Trylogii złodziejskiej*, można odtworzyć na podstawie analizy kontekstów występowania tego słowa w poszczególnych częściach cyklu. Język utrwala bowiem wiedzę o świecie każdej społeczności, również złodziejskiej.

Życie było wartością, którą trzeba ocalić. Oto np. Jaś, który trafił do więzienia w trakcie aresztowania Olka Barana, za namową współwięźnia, fryzjera Dawidka, postanawia upożorować samobójstwo. W tym celu

„włożył pętlę na szyję. (...) Potem zaczął zaciągać pętlę. Gdy była silnie zaciśnięta, wielokrotnie okręcał ją po skórze, aby wystąpiło zaczerwienienie. Robił to mocno. Czuł ból, lecz nie zważał na to. »Może uratuję sobie tym życie - myślał«”.

Za wszelką cenę życie starali się zachować również zwykli mieszkańcy Mińska, kiedy po wejściu bolszewików

„kurczyli się, zapadali w swe nory, starali się ujść oczom władz”.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Artykuł

Sergiusz Piasecki ze stron kalendarza IPN na rok 2022: Literaci